

APORTACIÓ A LA CONEIXENÇA DEL DR. JOSEP PRESTA i COBERA,
PRIMER VETERINARI A LA REIAL ACADEMIA DE MEDICINA
DE BARCELONA

Josep SECULI I BRILLAS

La història de la Veterinària ha estat molt poc atesa pels seus professionals. He cregut que podria ser interessant aportar dades sobre el primer veterinari Dr. Josep Presta i Corbera que va pertànyer a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona, pràcticament desconegut.

Només es compta amb dues escarides referències de la pròpia Reial Acadèmia: la "Crònica I" 1967, on consta com el primer titulat de la medalla nº 23 i la Llista d'acadèmics numeraris des de la seva fundació fins al setembre de 1962, on figura amb el nº 124 i ingressat l'any 1876, com a veterinari de primera classe (1) i publicista agrícola.

No es coneix cap altre referència doncs tampoc la tenen els pocs companys de Barcelona que dediquen a la nostra història una certa atenció. Després d'una recerca acurada i amb preferència les actes de la Reial Acadèmia heus aquí la nostra aportació.

* * * *

Els veterinaris van formar part, per primera vegada, de les Acadèmies de Medicina, a Madrid, gràcies al Reglament de 28 d'abril de 1861, que disposa "per ajudar l'avanç de les ciències mèdiques", el nomenament de tres veterinaris de primera classe (2), els qui prengueren possessió el 22 de maig de l'esmentat any.

L'acadèmia de Barcelona va seguir un camí semblant i d'acord amb el nou Reglament, aprovat pel President de la República el 20 d'agost de 1874, es van crear dos noves seccions, la 6ª amb quatre farmacèutics, i la 7ª, Veterinària, amb dos veterinaris.

Complets els tràmits reglamentaris, en sessió extraordinària de 21 de juny de 1875 i amb 22 acadèmics presents

es van sotmetre a votació les propostes dels dos veterinaris: Fou elegit per unanimitat el Dr. Jacint Miguez i per majoria absoluta de 20 boles blanques el Dr. Josep Presta. El 14 de novembre es dóna compte de que el Dr. Presta ha entregat el seu discurs i el 1 de febrer de 1876 és designat per a contestar-lo el Dr. B. Robert.

L'ingrés va tenir lloc el dia 22 de gener de 1877 i el discurs versà sobre "Relacions que existeixen entre Medicina Humana i Veterinària". No s'ha trobat a la biblioteca de l'Acadèmia aquest discurs ni cap dels que pronunciaren altres acadèmics d'aquella època, però hem esbrinat la data de la seva recepció.

El Sr. Presta, que vivia en el carrer del Carme, nº 7, de Barcelona, va formar part de la Comissió 1ª Epidèmies, Contagis, Epizooties i efemèrides epidèmiques. L'any 1887 en desaparèixer les seccions 6ª i 7ª es va integrar a la secció 1ª Anatomia i Fisiologia normals i patològiques.

De la segona vacant de la secció 7ª no hi ha cap constància de que Jacint Miguez presentés el discurs obligatori. Poc després de l'ingrés del Dr. Presta, el president en sessió del 15 de Març de 1877, li va encarregar una solució per resoldre les dificultats que poguessin existir. La vacant va persistir. Finalment, el 10 de juny de 1882, la secció de Veterinària va presentar la candidatura del Dr. Antoni Sabater i Casals, però el secretari de l'Acadèmia va fer l'objecció de que el candidat no complia la condició reglamentària de portar deu anys d'ejercici pràctic (3).

L'Acadèmia celebrava, en aquells temps, sessió cada quinze dies preparant nombrosos dictàmens de medicaments, preparats, xarops; estudiant i discutint casos clínics concrets; informant a Autoritats, Organismes i Entitats; dictaminant sobre problemes mèdics i epidemiològics greus; els informes a particulars era mitjançant honoraris; es practicaven inoculacions preventives gratis; es convocaven premis per treballs científics, etc. Còlera, ràbia, verola, febre tifoide, paludisme, teniasi, són en les sessions quinzenals temes freqüents, entre molts altres, relacionats directa o indirectament amb la Medicina Veterinària.

Així el 16 d'abril de 1877 a conseqüència de la denúncia d'un focus de verola en el bestiar oví de la comarca d'Igualada, el Dr. Carreras i Aragó, en un ampli estudi proposa oficiar al Govern de S.M. el Rey per reformar l'antiquada Llei de Sanitat i actualitzar la pràctica d'inoculacions preventives però el president Dr. Pi i Molist, considerarà que podria faltar l'experiència necessària i prefereix encarregar a la secció de Veterinària un informe.

També el Dr. Carreras i Aragó presentà l'u de juny de 1877 un estudi sobre les causes de l'important creixement dels casos de *Taenia solium* a Barcelona i proposa mides preventives com la inspecció rigorosa de la carn porquina, la inutilització de les carns parasitades, la informació al públic, etc. Explica la localització de casos de cisticerc cel·lulosae a la retina i a la cambra anterior de l'ull (4) a més de la conjuntiva.

L'any 1878 es remarcable per l'important enfrontament de l'Acadèmia amb l'Ajuntament sobre la proposada instal·lació del nou escorxador de Barcelona en els baixos de l'edifici construït com a dipòsit d'aigua per la cascada del Parc del què es va informar com a lloc perillós per la salut pública, i no obstant l'Ajuntament volia continuar endavant: Finalment l'Acadèmia va fer prevaler el seu criteri.

També és d'aquest any l'escrit del Governador transmetent un altre del cònsul de Gran Bretanya demanant informació sobre la possible presentació a Barcelona d'un nou tipus de febre semblant a la que s'havia presentat aquell estiu (1878) a Malta amb greu conseqüències per les persones afectades (5).

L'Acadèmia va convocar per l'any 1879 un premi de la secció de Veterinària sobre el tema: "Atès el valor profilàctic de la vacuna en l'home, no seria més convenient la inoculació d'aquesta limfa que la del virus variòlic per a prevenir la verola en els animals? (6).

L'estudi de l'eficàcia variable de la prevenció de la verola, segons s'utilitzés vacuna d'origen humà o d'origen boví i les seves complicacions (Flemons), es va debatre llargament en diverses ocasions.

El 22 de desembre de 1881 en Ramon Turró va presentar la seva memòria "Judici crític sobre la teoria mecànica de la circulació de la sang" acceptada sense discussió (7).

El 22 de juny de 1882 es presentada una memòria sobre el tètanus per en Félix Sala, veterinari de Vic i el Dr. Presta, un cop acceptada, d'acord amb el Reglament va proposar-lo com a soci corresponsal, el 15 de gener de 1883. El Sr. Sala fou, doncs, el primer veterinari de l'Acadèmia de Barcelona amb aquesta categoria.

Durant l'any 1884 es nomenat el Dr. Presta membre de diverses comissions de la que dictamina desfavorablement els Estatuts de la Societat Homeopàtia Catalana, enviats per al Governador; d'una de les tres creades per obtenir dades per escriure la història de l'epidèmia del còlera existent a Barcelona i també de la creada per dictaminar sobre els estudis del Dr. Ferràn en relació amb el còlera.

El Dr. Presta intervé en el debat sobre el còlera (3 de novembre de 1885) i comenta les discussions científiques sobre les inoculacions preconitzades pel Dr. Ferràn i davant les impugnacions que en document oficial s'havia fet del dictàmen de l'Acadèmia proposa un estudi a fons de quant s'hagi publicat sobre el tema a Espanya i a l'extranger per defensar el dictamen si fos necessari.

L'Ajuntament va demanar un informe previ a la possible venda de carn de cavall (1 de julio de 1886) que va ésser favorable, condicionat a l'intervenció veterinària a l'es-corxadador i no aprofitar animals vells, fatigats. També se'l va designar per la comissió que va emetre informe sobre el consum de llet de burra, de certa importància en aquell temps.

Després de més d'un any que el Dr. Presta no anava a les reunions, no sabem si per estar malalt, en la sessió del dia 16 de gener de 1888 el president va donar compte de la seva mort que va ocórrer, doncs, dintre la primera quinzena del mes de gener de 1888 ja que en la memòria de Secretaria corresponent a l'any 1887 consta la bona nova de no haver mort cap acadèmic, mentre en la del any 1888 hi figuren dos metges Drs. Bramón i Folch, dos farmacèutics Drs. Sanchez Comendador i Aguilar i el Dr. Presta. En la

sessió del 16 de febrer es va llegir una carta del seu fill Dr. Albert Presta, otorrinolaringòleg (8) donant compte de la mort del seu pare.

La secció 7^a, Veterinària que creà el Reglament de 1874 no va estar mai completa. Sempre va persistir una vacant. Amb el nou Reglament de 14 de maig de 1886 s'assenyalen a l'Acadèmia 36 membres (9) amb un sol veterinari, suprimint-se la secció, junt amb la de Literatura i Filosofia mèdiques, passant els seus membres a altres seccions.

Per tant en morir el Dr. Presta la seva vacant no es va poder anunciar ja que, segons el nou Reglament, sols devia haver-hi un veterinari i ja existia electe des de 1885, el Dr. Antoni Sabater i Casals. No fou fins l'any 1892, quan es varen crear quatre places més, que una d'elles va tornar a ser per un segon veterinari, el Dr. Ramón Turró i Darder, la més prestigiosa personalitat de la veterinària catalana de tots els temps.

Com era i qui era el Dr. Presta? En la memòria de Secretaria de l'any 1888, el Dr. Sué i Molist, dona compte de la seva mort i diu "veterinari de gran reputació, era un home íntegre de cor, estudiós com pocs en les pràctiques zootècniques i agrícoles, amb coneixements de tal vàlua que li varen valer ser nomenat Inspector de carns, 1856 (10) i soci numerari de l'Acadèmia central de Veterinària. A 1871, l'Ajuntament li va confiar la direcció de la Granja experimental de Barcelona on es va distingir com a professor pràctic, donant conferències públiques sobre la filoxera i altres qüestions de gran importància per l'agricultura. L'acadèmia va tenir en ell un soci laboriós qui va assessorar-la complidament en tots els assumptes de la seva competència".

A més de soci numerari de l'Acadèmia Espanyola de Medicina Veterinària (11), el Dr. Presta va ser tresorer de l'Acadèmia Medico-Veterinària Barcelonesa, que va néixer l'any 1855 com a delegació de la de Madrid (12). La seva activitat de publicista agrícola correspon a que a mitjans del segle passat la premsa professional si bé va donar senyals de vida a Madrid, Pamplona, Saragossa, València, no ho va fer a Barcelona i els veterinaris escrivien com a col.laboradors de

revistes de caràcter agrícola i així es comportà el Dr. Presta qui parlava de malalties del món animal com del món vegetal i d'altres importants temes científics agraris d'aquells temps.

El seu company Dr. Antoni Sabater el dia del seu ingrés va recordar-lo dient: "un eminent i laboriós veterinari que fou ornament de la Medicina Veterinària. Incansable, actiu, robador d'hores del dormir, estudiant sempre i ensenyant en totes les qüestions sobre las que era consultat, fou Presta un d'aquells homes dels qui la seva mort mai serà prou plorada".

En contestar el president Dr. Robert, al nou recipendari l'hi diu: "ve a omplir un buit que ens ha deixat l'il.lustre Dr. Presta, aquell home senzill, modest fins a l'exageració però de claríssim enteniment i amb tal gran coneixement pràctic de la Ciència Veterinària que tot el país, amb justícia, li va reconèixer".

En resum, es pot deduir d'una manera clara i precisa que el Dr. Presta va ésser un veterinari modèlic, de vàlua extraordinària, íntegre de cor, estudiós, dinàmic, incansable, professor, conferenciant, publicista, especilitzat en qüestions zootècniques i agràries, que dominava amb gran senzilleza però amb gran visió intel.lectiva els coneixements propis de la Ciència Veterinària del seu temps.

El Dr. JOSEP PRESTA I CORBERA, va complir molt honorablement, molt dignament, la seva comesa de ser el primer representant veterinari a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona (1877-1888).

NOTES

- (1) Les Escoles Superior de Veterinària de Còrdoba, León i Saragossa, des de la seva creació, 1792, fins l'any 1871, donaven el títol de veterinari de 2ª classe estudiant tres cursos; sols a Madrid, amb cinc anys d'estudis, el títol era de 1ª classe. Semblant diferència era còpia de França, amb els títols de Maréchaux-vétérinaires i de Médecines-vétérinaires, i de Bèlgica.
- (2) Foren Nicolas Casas de Mendoza, Guillem Sampedro i Ramon Llorente i Làzaro.
- (3) La proposta del Dr. Sabater es va aprobar el 7 d'abril de 1885. Es curiós constatar que des del 24 de gener de 1877 fins el 30 de maig de 1883 no va ingressar cap nou acadèmic no obstant les vacants que existien. L'última medalla donada era la n° 23 del Dr. Presta.
- (4) Són dos localitzacions veritablement sorprenents, no esmentades en la literatura especialitzada.
- (5) Es la primera referència sobre l'aparició de la Brucelosi.
- (6) Fins molts anys després no es va comprobar que la verola de les ovelles no afecta a cap més altre espècie animal ni té immunitat creuada amb cap més altre tipus de virus de la verola, 1921.
- (7) En ella Turró expressa les seves idees que demostren la impossibilitat de la teoria mecànica de Marey, que fins aleshores imperava; setanta anys després Jaume Pi i Sunyer deia que aquelles idees encara eran totes certes.
- (8) Comunicació personal Dr. Moisès Broggi.

- (9) A 1892 el nombre era de 40 i des de l'any 1920 són 50 acadèmics d'ells 40 metges, nombre molt insuficient avui, davant la gran diferència demogràfica metge amb 1920.
- (10) L'Ajuntament de Barcelona va ser un dels primers del món en nomenar veterinaris inspectors de carns, molt abans de que fós obligatori per R.O. de 24 de febrer de 1859.
- (11) Creada el 29 d'abril de 1855 volia seguir l'exemple de les Reials Acadèmies i de la Société Centrale de Médecine Vétérinaire, de París, avui Acadèmia Nacional Veterinària de Francia.
- (12) L'Acadèmia de Barcelona, d'acord amb la de Madrid, va redactar un projecte de Reglament o Estatut professional presentat al Govern l'any 1860, qui va desestimar totes les propostes.
- (13) La primera revista professional neix a Barcelona el mes de maig de 1900. Va publicar 28 números, fins Febrer de 1901.

BIBLIOGRAFIA

1. Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Crònica I. 1967.
2. Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. Estatutos. Reglamento interior. Lista de Académicos numerarios.
3. Actas de la Reial Acadèmia de Medicina. Volums 1875 - 1879, 1880 - 1884, 1885 - 1889.
4. C. Sanz Egaña. Història de la Veterinaria Española, 1941.
5. J. Bridie y A. Donatien, Ann. Ins. Pasteur 1921, 35, 718.
6. El Eco de la Veterinaria, Madrid, 1855, III, 399.

RESUM

Dades i fets relatius al Dr. Josep Presta i Corbera, primer veterinari que va pertànyer a la R. Acadèmia de Medicina de Barcelona (1877-1888), amb el judici del seu comportament i la seva personalitat.

RESUMEN

Datos y hechos relacionados con el Dr. José Presta Corbera, primer veterinario que perteneció a la Real Academia de Medicina de Barcelona (1877-1888), con el juicio de su comportamiento y su personalidad.

SUMMARY

Data and fact relatet to Doctor José Presta Corbera's performance, first veterinary surgeon of the Royal Medicine Academy of Barcelona (1877-1888), with the good sense of his behavoir and personality.